

Beteckning: Rel C vt 2005:1

Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap

Alkemisten

En religionspsykologisk tolkning
En litteraturstudie och tillämpning
av C. G. Jungs teorier

Eva Gyberg
Februari 2005

C-uppsats, 10 poäng
Religionsvetenskap

Religionsvetenskap C
Handledare: Jari Ristiniemi

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

DEL 1. INLEDNING.....	3
1.1 INLEDNING.....	3
1.2 SYFTE.....	3
1.3 METOD.....	4
1.4 DISPOSITION.....	4
DEL 2 JUNGIANSK PSYKOLOGI.....	5
2.1 INLEDNING TILL JUNGIANSK PSYKOLOGI	5
2.2 FÖLJDFÖRETEELSERNA AV DET OMEDVETNAS ASSIMILATION.....	6
2.3 PERSONA.....	7
2.4 INDIVIDUATIONSPROCESSEN	10
2.5 SKUGGAN.....	12
2.6 ANIMA.....	13
2.7 ANIMUS.....	14
2.8 MANA	15
DEL 3 SAMMANFATTNING OCH TOLKNING AV ALKEMISTEN	16
3.1 SAMMANFATTNING AV ALKEMISTEN s. 1-36	16
3.2 TOLKNING AV s. 1-36	17
3.3 SAMMANFATTNING s. 36-55	18
3.4 TOLKNING s. 36-55.....	19
3.5 SAMMANFATTNING s. 56-72	20
3.6 TOLKNING s. 56-72.....	21
3.7 SAMMANFATTNING s. 73-95	22
3.8 TOLKNING s. 73-95.....	23
3.9 SAMMANFATTNING s. 96-135	24
3.10 TOLKNING s. 96-135	25
3.11 SAMMANFATTNING s. 135-181	28
3.12 TOLKNING s. 135-181	30
DEL 4 SAMMANFATTANDE ANALYS.....	33
4.1 ANALYS	33
4.2 SLUTSATS	34
4.3 REFLEKTIONER.....	35
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	36

Del 1 Inledning

1.1 Inledning

En bok som blivit mycket populär i vår tid är ”Alkemisten”¹ av författaren Paulo Coelho. Den har översatts till 56 språk och utgivits i 156 länder och mer än 30 miljoner exemplar är sålda världen över. Boken handlar om en fåraherde som ger sig av för att följa sin dröm. Bokens författare, Paulo Coelho har fått audiens hos påven och talade för några år sedan på det ekonomiska världsmötet i Davos, om ”den själsliga globaliseringen”. I en intervju till tidningen ”Leva!” i januari 2004², berättar Paulo Coelho om att han överraskats av att så många insåg att en positiv utveckling för mänskligheten hänger samman med en inre utveckling hos individen. Shimon Perez lär till exempel ha talat om hur nödvändigt det är att frågan om fred i mellanöstern görs till en inre fråga hos var och en. Det här är tankar som kan kännas igen hos många i vår tid, till exempel läste jag nyligen Coretta Kings bok ”Mitt liv med Martin Luther King”³ där det stod om hur han ansett att individen måste sträva efter egen inre fullkomning. Han lär också ha sagt ”Gå allvarligt in för att upptäcka vad din egen uppgift är, och överge dig sedan till den av hela ditt hjärta”⁴, ett budskap som också förmedlas i Paulo Coelho’s bok ”Alkemisten”.

Det finns en intressant religionspsykologisk teori som behandlar människans inre utveckling och delar upp den i olika stadier vilka ingår i en process; den så kallade individuationsprocessen. Den här teorin har utvecklats av en av pionjärerna i den moderna psykologin och psykoanalysen, Carl Gustav Jung (1875 -1961). Hans teori utvecklades bland annat med hjälp av att han studerade de gamla alkemistiska texterna och symbolerna och tolkade dem som inre psykiska processer. Han menade också att berättelser/myter kan tolkas så att de beskriver psykiska processer och att myter och berättelser är mycket viktiga för människan eftersom de erbjuder mönster för de psykiska processer som vi omedvetet eller medvetet genomgår. Om en bok/berättelse vinner stort genomslag kan en förklaring vara att den speglar de processer som man kollektivt står inför (eller redan inlett och genomgår).

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att genom att jämföra Jungs religionspsykologiska teori, speciellt den process han kallat ”individuationsprocessen” med handlingen i Alkemisten och

---

¹ Coelho Paulo, 1988 Alkemisten

² Leva!, nr 1, januari 2004, s. 24

³ King Scott Coretta, 1970 Mitt liv med Martin Luther King, Norsk utgåve: J. W. Cappellens Forlag A/S

- kunna göra en tolkning av boken Alkemisten utifrån Jungs teori för att se vilka psykiska processer boken kan sägas beskriva.
- Kan berättelsen sägas spegla en individs genomgående av denna process i vår tid?

1.3 Metod

För att behandla syftet med den här uppsatsen och kunna svara på frågorna har jag gjort litteraturstudier av Jungs teorier, både genom ett urval av hans egna texter och hans efterföljares texter. Speciellt har jag inriktat mig på individuationsprocessen, på Jungiansk typologi och jag har också läst mängder av sago-, myt- och drömtolkningar och sagotolkningsteori för att kunna sätta mig in i hur man går till väga när man gör en analys och tolkning av sagor/myter. För att kunna förstå hur de psykologiska processerna och de olika stadierna i individuationsprocessen förmedlas av det omedvetna genom bilder och symboler har jag också läst en hel del om symbolspråk, arketyperna och hur de fungerar och jag studerade även Jungs texter om alkemins bildspråk för att kunna jämföra med boken. För att nämna några av de böcker jag gjort litteraturstudier på följer här några av boktitlarna (men en utförligare lista finns i källförteckningen i uppsatsens slut). Böcker av Jung C. G., ”Jaget och det omedvetna”, ”Det omedvetna”, ”Psykologi och Alkemi”, ”Själens och döden”, ”Litteratur, myter och symboler”, ”Människan och hennes symboler”. Böcker av hans medarbetare Marie-Louise Von Franz: ”Sagotolkning”, ”Sökandet efter självet, individuation i sagor”.

1.4 Disposition

Uppsatsen inleds med att beskriva Jungiansk psykologi och hans begrepp individuationsprocessen i del 2. Därefter följer sammanfattning av alkemisten varvat med tolkningen av densamma i del 3. Så kommer i del 4 ett sammandrag av tolkningen och sist slutsats och reflektioner.

---

⁴ Coretta Scott King, Mitt liv med Martin Luther King, J. W Cappelens Forlag A/S, 1970, s. 12

Del 2 Jungiansk psykologi

2.1 Inledning till Jungiansk psykologi

Enligt Freud är det omedvetna infantila tendenser som är bortträngda på grund av sin inkompatibla (betyder att de är oförenliga med den medvetna attityden) karaktär. Till följd av omgivningens moraliska inflytande tränger individen bort oönskade tankar, känslor och egenskaper till det omedvetna. Genom analys upphävs bortträngningarna och man blir medveten om önsknings, känslor och tankar som man inte tidigare varit medveten om att man haft. Enligt Freuds teori skulle det omedvetna bara innehålla sådant som i grund och botten bara blivit undertryckt genom uppfostran och som lika gärna kunde ha varit medvetet. Men det omedvetna måste också rymma sådant som inte längre anses viktigt att komma ihåg, som till exempel detaljer ur minnen och sinnesförmålor. Där finns också sådant som ännu inte blivit medvetet. Men Jung menar att det omedvetna inte bara innehåller individuellt material som av olika saker hålls omedvetet utan att man efter att ha arbetat ett tag med det individuellt omedvetna, stöter på omedvetet innehåll som når utöver den personliga sfären. Vi kan bli medvetna om vårt omedvetna genom att studera våra drömmar och fantasier, vilket är det omedvetnas sätt att kompensera den medvetna inställningen för att försöka uppnå balans.

När Jung behandlade en av sina kvinnliga patienter och studerade hennes drömmar upptäckte han hur de hela tiden försökte framställa honom som en gudalik man. Jung började undra om det kunde vara så att det omedvetna försöker skapa en Gud av den person en individ är förälskad i för att i slutändan kunna frigöra en gudsföreställning från det individuella hölje. Han frågade sig om det omedvetna egentligen endast såg ut att sträcka sig efter en person men egentligen längtade efter en Gud och om längtan efter Gud egentligen kunde vara en passion som väller fram ur driftsnaturen. Han började fundera på om detta kunde vara något som egentligen var både djupare och starkare än kärleken till den mänskliga individen och kanske den högsta och väsentligaste meningen med förälskelsen eller begäret efter en annan individ.

Jung menade sig kunna se hur gudsegenskaperna hos den individ en av hans patienter var förälskad i, lösgjorde sig från individen den riktades mot och blev en överpersonlig kontrollpunkt som överflyttade den personliga överskattningen på sig själv (kontrollpunkten/gudsbilden). Jung beskriver det som att en överpersonlig kontrollpunkt utvecklade sig som ett virtuellt mål som var symboliskt uttryckt i en form som han ansåg kunde kallas en vision av Gud. När den här kontrollpunkten fick större tillflöde av energi fick den större inflytande över patientens medvetna och lät patientens psyke växa ut över det

ickemålsenliga i den personliga bindningen. (Genom att det omedvetna assimilerades och skapade en helare individ).

Den här gudsbilden som växte fram ur patientens omedvetna är enligt Jung inte något som kommer från det personligt omedvetna utan en kollektiv bild, en historisk, allmänt förekommande bild. En urbild som Jung kallar för arketyper. Det är enligt Jung inte frågan om nedärvda föreställningar utan om nedärvda föreställningsbanor.⁵ Jung går alltså ut från att det omedvetna innehåller

- Det personligt omedvetna
- Det kollektivt omedvetna i form av nedärvda arketyper

2.2 Följeföreteelserna av det omedvetnas assimilation

Några individer kan genom att det omedvetna assimileras bygga upp en till och med otrevlig självkänsla, enligt Jung. De tycker sig veta allt om det omedvetna och kan förklara allt om det, medan andra blir nedtryckta när de möter det omedvetnas innehåll och deras självkänsla minskar. De förstnämnda tar enligt Jung på sig hela ansvaret för sitt omedvetna medan de sistnämnda avvisar allt ansvar och känner sig förkrossade i den maktlöshet de känner inför det omedvetna. Dessa reaktionssätt visar bara grovt förenklat två ytterligheter i sättet att reagera på det omedvetnas assimilation och verkligheten är noggrannare nyanserat. Men liksom den ene blir överdrivet optimistisk blir den andre ängslig och modlös i sin pessimism, även om båda typerna dolt bär den andra inom sig. Men det de har gemensamt är att båda typerna är ovissa i fråga om sina gränser.⁶ Dessa tillstånd kallar Jung för psykisk inflation. Inflation kan beskrivas som en uppblåsthet på grund av att en individ tillgodoräknar sig sådant som egentligen tillhör det kollektiva, som när man identifierar sig med sin yrkestitel och känner sig större än man är på grund av det eller när man identifierar sig med någon kollektiv bild, en arketyper och känner sig större än man är på grund av det. En person kan gå upp i en social roll och gå förlorad för omgivningen och sig själv genom det, men hon kan också gå upp i en inre vision, en kollektiv bild och gå förlorad till följd av det. Jung skriver att en person som går i analys och blir mer medveten om sitt individuella omedvetna får se sådant i sig själv som han tidigare bara sett i andra. Detta är en insikt som gör honom mer kollektiv, och kan genom att man blir medveten om både det positiva och det negativa inom sig själv lägga grunden för en känsla av större solidaritet med världen. Men om man gör misstaget att ta till sig kollektivpsyket i förteckningen

---

⁵ Jung C. G., Jaget och det omedvetna, s. 26

över individuella psykiska funktioner, upplever man en splittring av personligheten i motsatspar som god, ond vilket kan leda till storhetsvansinne eller mindervärdes känsla. Den ene tar till sig den kollektiva dygden som personlig förtjänst medan den andra tar på sig den kollektiva lasten som personlig skuld.⁷ Jung menar att det är av största värde att man här klarar att hålla det personligt omedvetna från det kollektivt omedvetna även om han säger att detta är en svår uppgift eftersom man kan bli förbluffad över hur mycket i vår individuella psykologi som visar sig vara kollektivt. Han menar att man här har användning för humor och citerar Schopenhauer som sagt att humorn är något gudomligt och det enda som gör det möjligt för människan att bibehålla sin själ i ett tillstånd av frihet.⁸ Om försöken till individuell särskiljning/differentiering förfalskas genom att man försöker efterlikna någon framstående personlighet, ovanlig egenskap eller verksamhet åstadkommer man bara en viss yttre olikhet med sin närmaste omgivning, medan den likheten till omgivningen som kvarstår blir omedveten och växer till en tvångsmässig bindning vid den. Om man vill komma underfund med vad det individuella inom oss egentligen består i, krävs enligt Jung att man går igenom den process han kallar individuationen.

2.3 Persona

Persona är den mask man föreställer inför samhället (och om man identifierar sig med den, också inför sig själv). Man kan säga att Persona är en kompromiss mellan individen och samhället i avseende på "vad man föreställer".⁹ Det är en kompromiss där andra ofta har större andel än individen själv. Man har ju formats av sin uppväxt och den roll man mer eller mindre pålagts att spela även om Självet också har varit med i val och definition av persona, så den egna individualiteten finns trots allt egentligen alltid till stades och ger sig till känna indirekt om inte direkt. Därför blir inte Självet helt bortträngt även om jagmedvetandet skulle vara identisk med persona.

När en individs personliga bortträngningar upphävs dyker enligt Jung individualitet och kollektivpsyke upp sammansmälta med varandra. Fantasierna och drömmarna får ett annat utseende än förut. Man kan se ett påtagligt användande av mytologiska och religiösa motiv i drömmarna eller hänsyftningar på kosmiska kvaliteter som oändlighet, tidlöshet eller egendomliga symtom som att man flyger osv. Jung menar att det på upplösningen av persona

---

⁶ Jung C. G., Jaget och det omedvetna, s. 30

⁷ Jung C. G., Jaget och det omedvetna s. 39

⁸ Jung C. G., Jaget och det omedvetna, s. 45

följer en frigörelse av den fantasiverksamhet, som synbarligen inte är något annat än kollektivpsykets typiska verksamhet. Han menar att när det kollektivs verksamhet ökar mister medvetandet sin ledande verksamhet och det omedvetna tar överhand. Det här visar sig i att man upplever en rubbning av den psykiska jämvikten. ”En sådan förlust av jämvikten liknar en psykotisk störning men skiljer sig från begynnelsestadiet av sinnessjukdom genom att den utvecklar sig i riktning mot tilltagande hälsa medan sinnessjukdom leder till allt större förstörelse.”¹⁰ En sinnesförändring inträffar i och med att viljan försvinner ner i det omedvetna, och det kan kännas som att stå inför ett oövervinneligt hinder. Men denna rubbade jämvikt är ändamålsenlig då den ersätter det sviktande medvetandet och låter det omedvetna få möjlighet att åstadkomma en ny jämvikt om medvetandet klarar att ta till sig/assimilera det innehåll som produceras av det omedvetna, vilket alltså görs genom att förstå och bearbeta drömmarna och fantasierna. Om det omedvetna bara besegrar det medvetna hamnar individen i ett psykotiskt tillstånd. Om det omedvetna inte lyckas besegra det medvetna och heller inte lyckas göra sig förstått uppstår en förlamande konflikt där man inte lyckas göra framsteg. I det här stadiet är det ytterst viktigt hur man förstår och bearbetar det omedvetna som uppträder i drömmar och fantasier.

Den medvetna inställningens sammanbrott upplevs enligt Jung nästan alltid som en liten världsundergång där man känner sig utlämnad, desorienterad och som ett fartyg utan roder. I ett sådant sammanbrott kan man i många fall se att individen i det kritiska ögonblicket upplevt en ”räddande” tanke, syn eller inre röst som framträtt och gett livet en ny riktning. Men i många fall kan ett sådant sammanbrott innebära

- en katastrof som förstör ett helt liv då patologiska uppfattningar blir fastlåsta (leder till psykisk abnormitet eller psykos)
- eller då idealen går under (desorientering, demoralisation).
- Om det omedvetna helt tränger igenom och uppfyller medvetandet kan individen reagera varierande på detta. Kanske blir man överväldigad av det (paranoia, schizofreni),
- eller tror man på det (profetisk original, infantil människa)
- eller man går igenom en process där man faller ihop, mister sin djärvhets eller den självbild man tidigare haft och med möda försöker lappa ihop sig till något som egentligen ligger under ens kompetensnivå - man re-etablerar sin persona på regressiv

---

⁹ Jung C. G., Jaget och det omedvetna, s. 49

väg. Man förminskar sig och när man tidigare kanske ville genomföra mer än man gick i land med, vågar man sig nu inte ens på det man i grund och botten förmår. Men en sådan lösning är en utväg endast då anledningen till fiaskot/sammanbrottet i en människas liv hade orsak i hennes egen uppblåsthet eftersom reduktionen av personligheten då faktiskt kanske mer realistiskt tillmäts de mått hon faktiskt motsvarar. Men i andra fall är förminskningen bara ett sätt att dra sig undan som endast kan vidhållas genom en neuros.

- En annan möjlighet är identifikation med kollektivpsyket, vilket innebär att inflationen accepteras men upphöjs till system och anses allmängiltig medan man själv anses vara den lyckliga ägaren till ”den stora sanningen”. Det behöver inte yttra sig i direkt storhetsvansinne men kan visa sig i mildare form som hos reformatorer, martyrer eller profeter. Man vill gärna hålla fast vid den förnyelse man upplever i samband med medvetenheten om det kollektivpsyket därför att det ökar ens livskänsla, för att man därigenom fått ett löfte om att bli mer uppskattad eller för att man funnit ett medel att förvandla sitt liv. Det är frestande att utan reservationer uppgå i kollektivpsyket och identifiera sig med det i det här stadiet men det är först segern över kollektivpsyket som leder till det verkligt värdefulla som i myten framställs som skatten, det magiska skyddsmedlet osv.

Jung skriver att ingen som är medveten om det löjliga i att identifiera sig med kollektivpsyket vill upphöja det kollektivt medvetna till principer, men det farliga är enligt Jung att många saknar den outhärliga humorn och ger sig själv för stor betydelse och omöjliggör effektiv självkritik.

Det finns också ett annat sätt att identifiera sig med kollektivpsyket och det är genom identifikation med lärjunge-arketypen. Men enligt Jung kan detta för några vara det bästa då han menar att långt ifrån alla har kraft nog att självständigt individuera. De lösningar som här beskrivits på situationen kan sammanfattas i två punkter

a) regressiv re-etablering av personan

b) identifikation med kollektivpsyket

Dessa lösningar innebär egentligen olika former av självuppgivelse. Självet ges med andra ord upp antingen till förmån för en yttre roll eller till en kollektiv bild, en arketyps suggestiva bild. Men det finns en annan möjlighet, nämligen individuationens väg:

---

¹⁰ Jung C. G., Jaget och det omedvetna, s. 54

c) Den idealiska lösningen, den kritiska förståelsen - individuationsprocessen, vilket kommer att beskrivas i nästa kapitel.¹¹

2.4 Individuationsprocessen

Individuationsprocessen är det begrepp C. G Jung använder för att beteckna den process psyket anses genomgå för att utveckla ett riktigt förhållande till det Jung kallar Självvet. Självvet representerar på en gång en individs psykiska helhet och hela det kollektiva omedvetnas ordnade och kreativa centrum. Under sina studier av ett stort antal personers drömmar menade Jung sig upptäcka att drömmarna i varierande grad hade ärenden till de drömmande, och att de ingår i en stor väv av psykiska faktorer. Han menade att det hela kunde ordnas efter ett visst schema, vilket han kallade individuationsprocessen. Den här processen kunde man iaktta om man under längre tid (några år) iakttog sina drömmar, och processen kunde framskrida fortare om de som hade drömmarna arbetade med symbolerna. Det finns också ett annat sätt att arbeta med det omedvetna än att enbart arbeta med drömmarna och det är en metod som Jung kallar för aktiv imagination. Det är enligt Jung det viktigaste hjälpmedlet för att ta fram omedvetet som ligger precis under tröskeln för medvetandet. Man använder sedan de fantasier som producerats genom att analysera och tolka innehållet konstruktivt för att få fram nya lösningar. När man skapar konst eller litteratur kan man ibland sägas använda sig av aktiv imagination. När man sedan gestaltar det inre i till exempel bild eller ord, är det enligt Jungsk psykologi viktigt att man inte enbart ser på materialet ur en estetisk synpunkt eller intellektuellt förståelseprincip utan att man också känner affekterna i materialet, att man använder alla de fyra medvetandefunktionerna som Jung ansåg var: känsla, förnimmelse, intuition och tanke. Samtidigt måste man se materialet symboliskt och man måste heller inte låta det omedvetna styra och låta bara det omedvetna materialet bli ens egen sanning utan genom att uttrycka sina spontana fantasier och få ned dem på papper, i musik, dans osv. kan man sedan låta jaget och det omedvetna mötas medan man själv intar en transcendent ståndpunkt (en ståndpunkt där man inte identifierar sig med någon av sidorna, utan kan se på det ur större perspektiv). På så vis kan man skapa en distans där man kan arbeta med mötet mellan motsatserna, mellan jaget och det omedvetna.

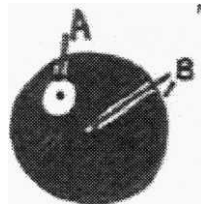
När det mesta av det individuellt omedvetna genomarbetats kommer man enligt Jung till det kollektivt omedvetna. Detta sker när man arbetat så mycket med uppgörelsen mellan jaget och

---

¹¹ Jung C. G., Jaget och det omedvetna, s. 56-66

det omedvetna att man nu integrerat stora delar av jaget och det omedvetna i den transcendentala funktionen¹² att det nu blivit den punkt man identifierar sig med istället för jaget - man kan säga att man har blivit medveten om Självvet, att Självvet håller på att födas inom en. (När man går i terapi för att integrera sitt medvetna med det omedvetna är det istället läkaren som i Jungiansk psykologi skall kunna utgöra en medlare, en sorts transcendental funktion, men i slutet av terapin är målet trots allt att en sådan medelpunkt skall kunna bli medveten också i patientens eget inre.) Den litteratur, de berättelser (fantasi) som blir kollektivt populär har, sett ur denna syn på kreativitet och skapande, möjligtvis lyckats identifiera och symbolisera psykiska processer som människors psyken känner igen sig i och kanske också dras till eftersom de erbjuder människorna som läser den en möjlighet att symboliskt åskådliggöra sitt inre och kunna arbeta med det. För att försöka få fram vad man ur Jungiansk synpunkt skulle kunna hitta för psykologisk innebörd i en berättelse, kan man genom analys och tolkning försöka se vilken del/delar av en psykisk process en berättelse beskriver.

Psyket kan jämföras med en sfär med ett upplyst fält (A) på ytan, som representerar medvetandet. Egot är fältets centrum (endast om ”Jag” vet något, är det medvetet). Självvet är på samma gång kärnan och hela sfären (B); dess inre reglerande processer producerar drömmar.¹³

I arbetet med det inre möter man först den så kallade Skuggan, sedan Anima om man är man och Animus om man är kvinna, och till sist kommer ett möte med Mana-personligheten. Under arbetet med att integrera det medvetna (Jaget) med det omedvetna och dess figurer skapas Självvet (eller man blir medveten om det och integrerar det) och när man når centrum av sin personlighet kan man säga att man blivit sitt Själv, och Självvet omfattar alla delarna av personligheten. Ett psyke anses enligt Jung ha fyra olika sätt att närma sig livet; Tankefunktionen, känslofunktionen, förnimmelsefunktionen och intuitionen. Alla människor anses ha en av de ovanstående som huvudfunktion samt en som stödfunktion. Dessutom finns det två olika inställningar, den ene kallas introvert och den andra kallas extravert. Den extraverta har i sitt omedvetna en introvert sida och vice versa. Det avgörande för att avgöra om

¹² C. G. Jung, Själens och döden, Den transcendentala funktionen, s. 110

¹³ C. G. Jung, Människan och hennes symboler, s. 161

man till sin läggning är introvert eller extravert ligger i vart ens psykiska energi vanligen riktas. För en introvert är det subjektet eller den psykiska verkligheten som är det intressanta medan det för en extravert är objektet som är det viktiga. Huvudfunktionen kan till exempel vara extravert tanke, och är då den som fungerar bäst medan stödfunktionen bara är delvis medveten och kan vara antingen intuition eller förnimmelse men känsla ligger då på motsatt sida av psyket och är då i stort sett omedveten. På samma vis förhåller det sig mellan intuition och förnimmelse. För att nå helhet måste man möta de delar av sig själv som ligger i mörkret. Den del som ligger närmast medvetandet är oftast det man först möter när man börjar arbeta med sig själv och den här delen kallas skuggan. Anima representerar det kvinnliga inom mannen och animus det manliga inom kvinnan och är det nästa man möter efter skuggan. Ofta projicerar man ut sin animus eller anima på en levande partner. Här följer en kort beskrivning av mötet med Skuggan, anima/animus, mana.

2.5 Skuggan

”Själva individuationsprocessen - den medvetna strävan efter samförstånd med ens eget inre centrum (psykisk kärna) eller Självvet - börjar vanligen med att personligheten tillfogas sår eller lider.”¹⁴ Men egot lägger gärna skulden på de yttre omständigheterna eller personerna istället för att börja arbeta med sig själv. Det kan också vara så att allt verkar bra i det yttre men att en person under ytan lider av en känsla av meningslöshet och tomhet. Man kan säga att det första mötet med Självvet kastar en mörk skugga över tiden närmast framför individen, eller att man möter sin skugga. Genom drömmar och fantasier kan man bli medveten om delar av sin personlighet som man av olika skäl helst har undvikit att se närmare på. Denna del av det omedvetna i personligheten visar sig ofta i drömmarna i form av en person. ”När en person gör ett försök att upptäcka sin skugga, blir han medveten om - och ofta skamsen över egenskaper och motiv som han har förnekat hos sig själv men så tydligt sett hos andra, sådana saker som egoism, andlig lättja, tröghet; dagdrömmen, beräkning, intrigmakeri; vårdslöshet, feghet; penninglystnad och habegär - kort sagt alla de småsynder som han förut har blundat för och sagt sig, att ”det betyder ingenting - ingen märker det - förresten gör andra likadant”.¹⁵ När man erkänner detta börjar det långa mödosamma arbetet med att rensa upp och fostra sig själv. Man ser oftare skuggsidor av sig själv i samma kön, och skuggan kan visa sig inte bara i negativa brister men också i förhastade och ogenomtänkta handlingar eller ord. Skuggan är också lättare påverkad i grupper (kollektivt) än den medvetna personligheten och kan göra att man låtsas

---

¹⁴ C. G. Jung, Människan och hennes symboler, s. 166

¹⁵ C. G. Jung, Människan och hennes symboler, s. 168

hålla med en grupp i en åsikt man annars inte är överens om, bara för att man är rädd att verka dum eller av rädsla för att inte höra till. Ofta innehåller skuggan värden som personen behöver i det medvetna livet men som man inte kunnat förena med ens liv. För en som är inåtvänd (introvert) är skuggan kanske mer utåtriktad (extravert), för en som är återhållsam är skuggan kanske lössläppt osv. När människor ser sina egna omedvetna tendenser hos andra kallar man det för projektion. Då är det svårare att närma sig den andra människan än om man också tagit till sig skuggan för då identifierar man sig inte enbart med den ena sidan utan kan närma sig den andra med utsikter till närmare förståelse. Skuggan är inte nödvändigtvis alltid något som man måste se och bekämpa hos sig själv eller andra utan man bör behandla den sidan av sig själv som man möter en annan människa, ibland genom att stå mot och ibland genom att ge efter. Skuggan blir en fiende bara om den blir ignorerad eller helt fördömd eftersom den då blir helt omedveten. Vår egen skugga är alltså ofta de egenskaper vi tycker sämst om hos andra. Att veta när mörkergestalten inom oss symboliserar ett fel som vi vill övervinna eller någon egenskap vi behöver utveckla och ge mer utrymme är ett av de svåraste problemen i utvecklingen. Insikten om det omedvetna drar med sig krav på att man ärligt rannsakar sig själv och genomför förändringar i livet, vilket kräver en hel del mod.

2.6 Anima

”Anima representerar alla de (enligt Jung) feminina tendenserna i mannens psyke, såsom vaga känslöstämningar, profetiska ingivelser, mottaglighet för irrationella faktorer, förmåga till personlig kärlek, naturkänsla och - sist men inte minst, förhållandet till det omedvetna.”¹⁶ I sin individuella manifestation är mannen ofta mycket påverkad av hans mor. Om anima har ett negativt inflytande på honom kommer det att visa sig retlighet, otrygghet, tveksamhet, lättstötthet, nedslagenhet, och vållande rädsla och olustkänslor. Det hemliga mål som det omedvetna vill uppfylla genom att dra mannen till olika anima är att han skall utvecklas vidare och mogna genom att integrera mera av det omedvetna i sin personlighet och kunna använda sig av det i sitt verkliga liv. När man blir förälskad och det känns som att man mött någon man känt hela sitt liv betyder det att man har utprojicerat sin anima/animus. Anima kan också hjälpa mannen att riktas mot inre värden och leda vägen mot inre själsdjup genom att lyssna inåt. Hon fungerar då som en vägvisare in i den inre världen. Jung har iakttagit fyra stadier av anima: Eva-gestalten som representerar de rent instinktiva och biologiska relationerna. Helena gestalten i Faust kan sägas representera det andra stadiet som ligger på ett mer romantiskt

---

¹⁶ C. G. Jung, Människan och hennes symboler, s. 177

estetiskt plan men som fortfarande är sexuellt färgat, Jungfru Maria gestalten där kärleken lyfts upp till den andliga hängivenhetens nivå. Arketyper som motsvarar jungfru Maria bland muselmanerna är Fatima, Muhammeds dotter.¹⁷ På det fjärde stadiet representeras anima som Sapia eller Sofia, visheten som når bortom även det mest rena och heliga. I praktiken fungerar anima som inre vägledare när mannen tar sina känslor, sinnesstämningar, fantasier och förväntningar på allvar och genom kreativ verksamhet gestaltar de inre bilder, eller material (ord, musik, form) som anima sänder honom i till exempel som poesi, musik, dans, konst. Om han arbetar med det inte bara på ett estetisk och intellektuellt plan men också värderar de känsloreaktioner han får i samband med dem kan hans inre utveckling mot individuation fortskrida.

2.7 Animus

Animus är mannen eller de manliga krafterna inom kvinnan och kan liksom anima vara både positiv och negativ. Animus har större tendens att visa sig i flertal än som en gestalt, enligt Jung beroende på att kvinnans medvetna psyke är mer inställt på det individuella medan mannens psyke är mer inställt på det kollektiva. När det omedvetna manifesteras för kvinnan kan det därför uppträda i flertal. Den har också större tendens att visa sig som en åsikt än som en stämning. En kvinna som är besatt av animus kan hävda en åsikt som är riktig i största allmänhet men utan att ta hänsyn till den individuella situationen. Animus är ofta präglad av kvinnans far. En negativ animus kan uppträda som en gudaföreställning som leder kvinnan in i en härva av drömmier, där hon längtar och tänker på hur saker och ting borde vara istället för att aktivt ta del i livets realiteter. I myter och sagor kan en negativ animus ofta spela rollen av en rövare eller mördare, som till exempel "Riddar Blåskägg" som tar livet av sin hustru i ett hemligt rum.¹⁸ Psykologiskt är då animus alla de halvmedvetna, kalla, destruktiva tankar som får en kvinna att börja grubbla och hindrar henne att leva ut sina känslor. Passivitet, djup osäkerhet och känslöförlamning kan vara andra exempel på vad omedvetna eller halvt omedvetna animusåsikter kan leda till. "I djupet av en kvinnas väsen viskar hennes animus: Du är hopplös. Vad tjänar det till att försöka? Ingenting tjänar något till. Livet blir ändå aldrig annorlunda."¹⁹ När sådana omedvetna åsikter tar en kvinna i besittning är det för att egot identifierar sig så starkt med åsikterna att hon inte kan skapa distans till dem. Men även hos kvinnan kan man brygga en bro till sin animus genom skapande aktivitet och arbete med det

---

¹⁷ C. G. Jung, Människan och hennes symboler, s. 187

¹⁸ C. G. Jung, Människan och hennes symboler, s. 191

¹⁹ C. G. Jung, Människan och hennes symboler, s. 191

inre. Medvetandegjord kan hon lära sig att omvandla animus och ta till sig vad han kan ge, vilket kan ge henne egenskaper som mod, initiativ, objektivitet och vishet i andliga ting. Också animus kan delas upp i fyra utvecklingsstadier: I den första personifierar han den fysiska styrkan: Tarzan, det andra stadiet den romantiska hjälten som har initiativ och handlingskraft, det tredje stadiet representeras som en ordets man och uppträder ofta som lärare eller präst och på det fjärde stadiet är han en inkarnation av meningen och medlare till den religiösa erfarenhet som ger livet en högre mening. En personifikation av denna animus kan sägas vara Gandhi.²⁰

2.8 Mana

Om man har kämpat tillräckligt länge med sitt anima eller animusproblem så att man fått distans till det och inte längre identifierar sig med det lika starkt kan det omedvetna ändra symbolform. Det visar nu symboler som representerar psykets innersta kärna, Självet. I kvinnans psyke manifesterat som en mäktig gudinna eller kvinnogestalt och hos mannen till exempel som en vis gammal man eller en guru. Men självet kan också visa sig som ett barn eller som ett djur. En annan vanlig föreställning är självet som den kosmiska människan, Kristus, Buddha. Stenar är också vanliga symboler för Självet. ”Den alkemistiska stenen representerar något som, som aldrig kan gå förlorat eller förmultna, något evigt, som några bland alkemisterna jämförde med det mystiska mötet med Gud i själen. Vanligen fordras det mycket lidande för att bränna bort allt det onödiga innehåll i psyket som döljer stenen.”²¹ Om man skulle beskriva ”äkta” religiositet i psykologiska termer kan man kanske beskriva det som en strävan efter att bli samstämd med självet och göra det till en inre vän och bundsförvant som man lyssnar till. När man vill försöka att dagligen ägna ett visst mått uppmärksamhet åt självet är det som att försöka leva på två plan samtidigt. Samtidigt som man fortsätter leva sitt vanliga liv ”är man samtidigt öppen för vinkar och tecken, både i drömmar och i yttre händelser, som Självet begagnar för att symbolisera sina avsikter - eller den riktning i vilken ens livsström rör sig.”²² Men man måste passa på att inte bli ”utom sig” utan emotionellt stanna inom sig själv, och inse att man är en vanlig människa med begränsningar och ofullkomlighet även om man är öppen för det omedvetnas betydelsefulla innehåll. Det är svårt att inom sig förena motsatserna i spänningen mellan att vara en vanlig svag jordevarelse och samtidigt kunna känna sig som en del av världsalter.

---

²⁰ C. G. Jung, Människan och hennes symboler, s. 194

²¹ C. G. Jung, Människan och hennes symboler, s. 211

²² C. G. Jung, Människan och hennes symboler, s. 212

Del 3 sammanfattning och tolkning av Alkemisten

3.1 Sammanfattning av Alkemisten s. 1-36

Alkemisten inleds med att presentera bokens huvudperson, en fåraherde vid namn Santiago, som lägger sig att sova i en gammal förfallen kyrka, där en sykomor vuxit upp genom taket. Han sover med en bok som huvudkudde och drömmer en dröm där han vaknar innan slutet, en dröm om ett barn som leker med hans får och som sedan vill visa honom en skatt vid pyramiderna. Man får veta att Santiago fantiserar om en köpmansdotter och att han tänker om fåren att de låter sig ledas så blint att de inte skulle upptäcka om han en dag vände sig mot dem. Han bär på en jacka som ibland är tung att bära men som han ändå är tacksam för eftersom den skyddar honom i väder och vind. I den närmaste staden går han till en zigenerska för att hon skall tyda drömmen, och denna säger till honom att drömmen talar Guds språk och att han skall bege sig till pyramiderna för att söka skatten. Han tvekar att göra detta då han inte gärna vill ge upp sina får eller flickan han drömmer om och dessutom är han misstänksam och rädd för zigenerskan och även för morerna som kommer från Afrika. Men då visar sig en gammal kung för honom med budskapet att den största lögnen i världen är den att man vid ett visst ögonblick i livet förlorat makten över sitt öde. Kungen säger också att många människor ger upp sina drömmar för att det blivit viktigare för dem vad andra tycker än om de följer sin egen dröm och att han kommit för att pojken nu håller på att ge upp sin dröm. Pojken påminns om att han tidigare haft modet att följa sitt eget levnadsöde när han bröt upp från den framtid hans föräldrar planerat för honom, som präst, och istället valde att bli fåraherde för att kunna resa omkring i världen. Man får veta att fadern, när han insåg att Santiago skulle resa, gett honom guld som han hittat i deras jord så att han kunde köpa får och bli fåraherde. Kungen säger också att han skall säga honom var han kan hitta skatten om han ger honom en tiondel av fåren. Santiago känner vinden från Afrika blåsa sig i ansiktet och avundas den frihet när han förstår att det endast är han själv som hindrar att han skulle vara lika fri som vinden. Han beslutar sig för att sälja fåren och söka efter skatten. När han gjort det ger han en tiondel av fåren till Kungen som säger honom detsamma som drömmen sagt honom - att skatten finns i Egypten i närheten av pyramiderna. Pojken visste ju redan detta, men kungen säger att detta skall lära honom att hädanefter själva fatta sina beslut. Han säger också till pojken att lära sig följa tecknen som Gud lagt fram på hans väg. Han ger honom två stenar som skall hjälpa honom när han inte kan se tecknen och berättar en saga för honom om en yngling som sökte sig till en vis i ett slott för att få reda på lyckans hemlighet. Han fick en sked med olja och skulle gå runt i slottet och titta på allt det vackra, och lyckans hemlighet låg i att kunna uppmärksamma allt det vackra i slottet och ändå inte glömma de två oljedropparna i skeden.

3.2 Tolkning av s. 1-36

Den här delen av boken kan tolkas som den initiation som föregår individuationsprocessen. Santiago som fåraherde kan tolkas som psykets jagmedvetande i det här stadiet och hans syn på fåren som helt blint låter sig ledas och uppenbarligen drabbats av instinktsförlust (något som sägs vara vanligt om en funktion i ett psyke blivit allt för dominerande) där han som ledare när som helst skulle kunna vända sig mot dem, är här hans projiceringar av ett sinne som inte utvecklat sin individualitet utan blint låter sig ledas i gamla spår för auktoriteter. Jackan kan tolkas som hans persona som han ibland finner tung men som ändå skyddar honom utåt även om han ibland tycker att den är en börda att bära. Den förfallna kyrkan kan tolkas som en symbol för att psykets gamla tro har förfallit och övergivits, taket har rasat in vilket kan tolkas som att den gamla tron inte längre kan rymma psykets nya världsbild. En sykomor har vuxit upp genom taket på kyrkan, trädet är en vanlig symbol för individuationsprocessen och det är just under sykomoren han drömmer om barnet som hittar skatten. I drömmen ser han det gudomliga barnet som är en av de arketyper självet uppenbarar sig som, vilket tyder på att det är en dröm med ursprung i det kollektivt omedvetna och inte i det personligt omedvetna. Drömmen är ett budskap från Självet och det vill här visa honom en skatt vid pyramiderna. Att hitta en skatt är ett vanligt arketypisk motiv vilket visar hur psyket genom att följa Självet uppmaning gör en hjälteresa och hittar till skatten -sitt eget centrum/helheten/Gud. öknens där pyramiderna befinner sig kan tolkas som en symbol för hela det omedvetna, både det kollektivt omedvetna och det personligt omedvetna och att skatten skall ligga nergrävd där intill pyramiderna kan visa till att något som var medvetet i denna kultur blivit bortglömt men nu ligger för psyket att återupptäcka genom att gräva under ytan där. Det tolkar jag som att psyket kan hitta något gömt i den här kulturen som vill leda till en skatt/rikiedom för psyket. Alkemins symbolspråk har sitt ursprung i den gamla egyptiska kulturen och det är ju dessutom det som Jung intresserade sig för när han ut från det menade sig se det mönster i psyket som han kallade individuationsprocessen. Köpmandottern kan tolkas som en aspekt av hans hittills utvecklade anima, vad som skulle kunna beskrivas som en anima på Eva-stadiet där hon kännetecknas som yttlig och av sexuell karaktär, och Anima verkar här vara utprojicerad på en verklig kvinna. Zigenerskan kan tolkas som skuggaspekten av hans anima, vilken han är rädd att bli bortrövad av och som han misstänksamt närmar sig. Den gamle kungen är en typisk symbol för Självet när det blivit för ensidigt och behöver förnyas. Eftersom pojken sover på en bok och talar med kungen över en bok kan det tolkas som att det är tankefunktionen som blivit för ensidig i detta individuella psyke. Vinden som blåser från Afrika tolkar jag som hans längtan efter frihet, nu i första hand från fåren/det ensidigt utvecklade sinnet som gör att han är beroende av dem och

de av honom. Santiagos rädsla för morerna som tidigare haft makten över Spanien och som tagit dit zigenarna (enligt boken) tolkar jag som att psyket projicerar rädslan för det omedvetna eller för att tolkande av det omedvetnas produkter skall kunna röva bort honom eller få makten över honom. Att han ger kungen en tiondel av fåren visar på att han måste ge upp lite av sina gamla bindningar, och öppna för nya tankar och idéer för att kunna lära sig att se saker och ting på ett sätt som skall kunna leda honom framåt - följa tecknen. Och när han ger kungen tiondelen får han stenarna som kan hjälpa honom att se tecknen när han inte själv klarar det, dessa stenar som kan ge svar vill ge honom tillit till en mening när han själv inte kan se det. Han får även rådet om att se allt det vackra men inte glömma oljedropparna i skeden. Det här påminner om att den som vill gå igenom individuationsprocessen måste tänka på att göra det inte bara för att det skall vara en själv till glädje, för då klarar man det inte, utan han måste komma ihåg att dela med sig av sina insikter till det kollektiva och fortsätta värdera detta också. Han måste dessutom leva med den ena foten i verkligheten och med den andra i förhållande till sina inre processer/det inre livet.

3.3 Sammanfattning s. 36-55

Nu reser pojken över till andra sidan sundet. Men han har glömt att han inte talar språket på andra sidan. Därför blir han glad när han möter en som talar spanska och vill anställa honom som vägvisare. Han anförtror honom alla sina pengar men denne försvinner med dem när pojken för ett ögonblick glömmet att vara uppmärksam och istället blir stående och beundra ett vackert svärd som han drömmer om att en gång få äga. Först vill han inte inse att han blivit lurad utan väntar på att tjuven skall komma tillbaka, men sedan inser han sitt misstag. Han har nu förlorat allt han hade innan han begav sig över sundet och han gråter och tycker synd om sig själv och tycker att Gud är orättvis. Men eftersom han önskar att tro tar han upp stenarna och frågar dem om han fortfarande är välsignad och stenarna svarar då att han är det. Det ger honom ökad tillit och han inser plötsligt att han kunde välja att betrakta världen antingen som en stackars pojke som blivit offer för en tjuv eller också som en äventyrare som sökte en skatt. Därför klarar han att istället för att sörja det han förlorat, glädjas åt att det gamla inte längre binder honom utan att han nu är fri att bege sig efter skatten. Då upptäcker han entusiasmens språk, att man kan se om en person är nära eller långt från sitt levnadsöde beroende på deras entusiasm. Han märker att de som är entusiastiska klarar av att samarbeta även om de inte talar samma språk och han förstår att det finns ett språk bortom orden som han också upplevt med fåren men som han då inte insett eftersom han varit så van vid dem. Han bestämmer sig för att använda det tålmod han lärt sig som herde för att kunna få syn på tecknen när han vandrar

omkring i de smala gatorna. Han kommer till en kristallhandlare som betraktar gryningen med samma känsla av ångest varje morgon eftersom han anser att det är för sent för honom att ändra på någonting. Han anser att han inte har något annat val än att fortsätta i samma inriktning som alltid. Pojken putsar några kristallglas för kristallhandlaren som då erbjuder pojken ett arbete. Men när pojken får veta att det kommer att ta mycket längre än han tror att tjäna ihop till att åka till Egypten, inte ett dygn men minst ett år blir han mycket nedslagen och det känns som att han förlorar hoppet. Han blir tyst en lång stund och det känns som att allt stannar upp kring honom. Kristallhandlaren erbjuder sig då att betala biljetten så att han kan ta sig hem, men pojken bestämmer sig för att arbeta för honom så att han åtminstone skall kunna köpa tillbaka sina får.

3.4 Tolkning s. 36-55

Pojken reser över sundet till Afrika - att resa över ett sund, korsa en väg, ta sig över en flod är ett typiskt sätt att symboliskt beskriva att psyket nu träder in i en ny fas, intar en ny synvinkel och något nytt kommer att bli medvetet. Psyket möter nu det omedvetna. Men han talar ännu inte språket på den andra sidan och lägger all sin tillit till en som talar hans modersmål, kanske som när människor lägger allt de tror på i en sak de tror är god, för att sedan upptäcka att det inte alls var det, eller kanske som när man låter någon religiös ledare få all tillit och det sedan visar sig att denna bara lurats för egen vinnings skull, eller som när man lägger all tillit till sitt omedvetna som visat sig i någon dröm och finner att det inte var sant. Hans självbild faller, liksom hans bild av andra och han upplever sig desorienterad. Först tycker han synd om sig själv och tycker att Gud är orättvis - psyket upphöjer sig själv och projicerar ondskan på Gud och medmänniskorna. Psyket drabbas av inflation i och med att det omedvetna assimileras. Det finns två sätt detta visar sig, genom att man blir alldeles för ängslig och modlös eller genom att bli överdrivet optimistisk. Här vacklar psyket mellan att först bli modlös och sedan bli överdrivet optimistiskt: han önskar nämligen att tro och frågar stenarna om han fortfarande är välsignad - stenar är ytterligare en symbol för självet så man kan tolka detta som att han vänder sig till självet. Det vackra svärdet han beundrar och önskar att äga kan tolkas som en symbol för en stark önskan att kunna skilja mellan sant och falskt, gott och ont, självet och jaget, medvetet och omedvetet. Det är enligt Jung viktigt att denna process av individuell differentiering inte förfalskas genom att man försöker efterlikna någon (något som också kan ha varit vad psyket försökte göra när det blev bestulet av tjuven). Det är också just denna urskilningsförmåga psyket nu kommer att behöva om det skall inleda arbetet med sin skugga.

Nu upptäcker han entusiasmens språk och ser det positiva fåren lärt honom, vilket han inte kunde se förrän han fick det på avstånd. Han tycker nu att han ser alla tecken klart - inflationen har nu vänts till överdriven optimism. Men först verkar psyket här få upp ögonen för valets roll i hur det betraktar sig själv och livet. Så möter han kristallhandlaren som är personifieringen av hans skugga. Fylld av ångest och med tron att det är för sent att ändra på något. Pojken erbjuder sig alltså att arbeta med att putsa hans glas, någon som symboliskt kan tolkas som att han vill lära sig se klarare, rena sina tankar. Men när han inser hur mycket arbete det kommer att krävas för att kunna lämna skuggan blir känner han sig helt överväldigad, så upplever de flesta mötet med sina egna mörka och negativa sidor, för många blir det så jobbigt att de föredrar att inte ta itu med det. Skuggan erbjuder honom också biljetten hem, om han skulle ha tagit emot detta erbjudande skulle det innebära vad Jung skulle ha kallat en regressiv re-etablering av persona, vilket vill säga att man när man mister den självbild man tidigare haft och försöker lappa ihop sig till något som egentligen ligger under ens kompetensnivå. Men pojken beslutar sig för att arbeta för skuggan åtminstone till han kan köpa tillbaka det han hade innan han reste. Detta är det beslut som gör att han på allvar inleder arbetet med skuggan och kunna uppnå den idealiska lösningen i möte med det omedvetna - den kritiska förståelsen. Det var denna förståelse som symboliserades av svärdet och som ger en större medvetenhet och ansvarstagande när det gäller det egna valets betydelse.

3.5 Sammanfattning s. 56-72

Pojken gör ett skyltställ där han sätter kristallglaset för att få sålt mer. Kristallhandlaren tycker det är riskfyllt då glaset fortare kan krossas men pojken menar det är en risk man måste ta då det kan ge större försäljning, vilket det också gör. Pojken och kristallhandlaren lär känna varandra och kristallhandlaren berättar att han inte tycker om förändringar eftersom han inte vill förändras, han vill inte heller följa sin dröm - att resa till Mecka. Men han följer koranens lagar, förutom att bege sig till den heliga stenen i Mecka då han hellre behåller det som en dröm av rädsla för att bli besviken. Efter en tid driver pojken också igenom att sälja te i kristallglas vilket också ökar omsättningen. Något kristallhandlaren egentligen är emot eftersom han inser att han inte vill ha mer än han redan har, men han ger med sig eftersom han inte vill motsätta sig det han tror är en större vilja, något han säger med ordet "Maktub" som betyder "det är skrivet". Det blir dags för pojken att ge sig av och han sitter på trappan och lyssnar till det eviga suset från vinden som förde med sig doften av öknen. Han har nu tjänat ihop så att han kan resa tillbaka och köpa fler får än han hade när han åkte. Han berättar för kristallhandlaren att han skall åka hem igen och önskar denne lycka till om han nu reser till Mecka. Kristallhandlaren

säger då att de båda vet att han inte kommer att bege sig till Mecka liksom pojken inte kommer att köpa några får. När han går igenom sin ränsel minns han att han nu verkligen lärt sig entusiasmens språk och han påminns om den gamla kungen som sade att man skulle följa sina drömmar. Han hamnar på samma ställe som han hamnade när han först begett sig över sundet. Han kan nu på två timmars båtfärd återvända till det liv han hade innan han reste, men han inser också att han nu är två timmar närmare sin skatt även om det tagit honom ett helt år att tillryggalägga den sträckan. Han inser att orsaken till att han vill återvända är att han är ovisst på vad som väntar om han ger sig ut i öknen mot skatten, men att det är där han måste söka efter skatten. Han tänker också att han alltid kan återvända hem om han inte hittar den. Glad beger han sig för att förhöra sig om karavaner på väg mot pyramiderna.

3.6 Tolkning s. 56-72

Att pojken sätter upp ett skyltställ för kristallglaset medan kristallhandlaren protesterar då han är rädd att ömtåliga glas ska krossas, kan tolkas som att psyket nu lyfter fram tankarna för att granska dem närmare (även om det finns risk för att vissa av hans föreställningar krossas), och på så sätt ökar energin - omsättningen. Hans skugga visar sig i kristallhandlaren genom sin ovilja mot förändringar av rädsla för att bli besviken och för att förändras, och också i bristande tillit vilket gör att han aldrig vågar ta reda på om hans dröm om hur det skulle vara att resa till den heliga stenen i Mecka är verklighet eller illusion. Han väljer hellre att underkasta sig koranens lagar, något som tyder på att skuggan hellre lyder yttre lagar än att söka personlig frihet/sanning. Stenen är inom alkemin och i symbolspråk ofta en symbol för självet och det gudomliga och kristallhandlaren väljer att hellre behålla det som en dröm än att söka det vilket kan tolkas som att han tvivlar på Självet, Gud eller en mening med allt. Han väljer att förtränga sina tvivel istället för att möta dem i rädsla för att han skall förlora drömmen. Pojken säljer nu också te i kristallglas, te kan tolkas som dryck med renande effekt vilket kanske kan tolkas som att psyket nu genom sina klara tankar/putsade kristallglas erbjuder också sin omgivning rening och styrka vilket drar ännu mer energi till honom. Hans arbete med skuggan gynnar alltså inte bara han själv utan kommer också hans omgivning till del. Han skall ge sig av och känner vinden med doften från öknen. Vinden tolkar jag som friheten som lockar från det omedvetna/öknen. Kristallhandlaren säger när han ger sig av att de båda nu vet vad som skiljer dem åt, att han inte vill ge upp det kända för sin dröm och att pojken vill ge upp det kända för sin dröm. Han har nu medvetandegjort en del av sin skugga. Han har också gjort om den åsikt han hade om entusiasmens språk till insikt i och med att han medvetandegjort och skilt sig från sin ångestfyllda och oentusiastiska skugga. Han hamnar nu på samma ställe som när han först reste

över sundet, psyket sätts alltså igen i situationen där det kan välja att återvända till det vana och trygga eller söka skatten i det som fortfarande är okänt - öknen, det omedvetna. Många som går i terapi väljer här att avsluta terapin och återgå till sitt gamla liv, nu med större självförtroende och självinsikt eftersom de nu har medvetandegjort mycket av de personliga bortträngningarna och lärt sig handskas med dem, men några väljer att fortsätta individuationen. Man fortsätter då arbetet med det omedvetna, och nu dyker enligt Jung individualitet och kollektivpsyke upp sammansmälta med varandra. Att välja att bege sig ut i öknen kan tolkas som att påbörja detta fortsatta arbete med det omedvetna.

3.7 Sammanfattning s. 73-95

Pojken ansluter sig till en karavan. Innan karavanen beger sig ut i öknen måste alla svära vid sin egen Gud att lyda karavanledaren. I karavanen finns också en engelsman som söker efter en alkemist. Men egentligen har han samma mål som pojken, för han söker efter alkemisten för att få lära sig hur man gör guld, och pojken söker ju efter en skatt/guld. Karavanen leder ut i öknen mot den oasen där alkemisten ska finnas. Pojken bär fortfarande med sig sin bok men kastar den ifrån sig när han blivit van vid sin kamel. Istället iakttar han karavanens rörelser genom öknen och upptäcker hur den hela tiden rör sig mot samma mål fast den ibland måste ta omvägar för olika hinder. Han upptäcker eftersom han är uppmärksam, att alla de möter verkar ha något med sig som karavanen behöver medan de har något de mötande behöver i sin tur, som att allt är skrivet av samma hand. Engelsmannen fortsätter envist sitta med näsan i sina invecklade böcker, och upptäcker inte sammanbanden i öknen utan istället upplever han sambandet i litteraturen. Pojken försöker läsa hans böcker medan engelsmannen försöker lägga märke till sammanbanden i karavanen. Men de förstår inte varandra och ser inte mening i det den andra ser. Men de accepterar varandra för de vet att alla har sitt sätt att söka. Pojken tycker bara de komplicerade alkemisymbolerna krånglar till det som man enkelt kan lära sig genom att studera verkligheten. Pojken samtalar också med en kamelförare som rider bredvid honom och berättar att han förlorat allt en gång men inte är rädd för framtiden eller tänker på det förflutna eftersom han menar att den rädslan avtar då man inser att allt är skrivet av samma hand. Han betonar vikten av att leva i nuet. Det är krig mellan stammarna ute i öknen nu, så de sover utan att tända eldar om nätterna. Engelsmannen och pojken är överens om att det behövs mer än mod och tålamod för att nå fram till oasen, det krävs också att man talar öknens språk eftersom öknen prövar varje steg man tar och bara låter en vidare om man är i balans. Kamelföraren berättar för pojken om värdet av att leva i nuet och så når de fram till oasen som är vacker och sjuder av liv. Alkemisten betraktar dem utan att de är medvetna om det, när de anländer till oasen.

3.8 Tolkning s. 73-95

Man skulle kanske kunna säga att psyket här möter det omedvetna med den kritiska förståelsen vilket är den idealiska lösningen som gör att man kan fortsätta individuationen utan att varken gå upp i det omedvetnas innehåll eller vända sig helt bort från det. En del av psyket analyserar symbolerna genom studier av litteraturen (engelsmannen) medan en annan del av psyket blickar inåt, kanske genom meditation, och upptäcker dessa samband inom sig själv. Pojken studerar öknen och hur budbärarna och karavanen samverkar med varandra, han var villig att försöka tro på en högre mening när han gav sig ut i öknen istället för att resa hem, och nu upplever han att det är så när han betraktar mötena med andra i öknen. Det här är vad Jung kallade att uppleva synkroniciteter, meningsfulla sammanband som verkar peka på en högre mening. Psyket möter här sin skugga i både engelsmannen och kamelföraren, och den förmåga som utvecklas är intuitionen som hittills varit i skugga. Han lär sig genom att se sambanden att få större tillit till att allt är skrivet med samma hand. Det uppstår ett krig mellan klanerna i öknen vilket kan tolkas som att det efterhand som det omedvetna blir upplyst börjar en kamp om libidon eller energin i psyket, mellan det medvetna och det omedvetna. Att det krävs mer än mod och tålamod för att nå fram till oasen kan tolkas som att man också behöver kunna konsten att uppmärksamma och tolka sina drömmar som ju är budskap från det omedvetna som kan hjälpa till att hålla psyket i balans om det görs medvetet genom bearbetning. Medan man tidigare var omedvetet beroende av att tolka det omedvetna i ”primitiva kulturer”, tog man sedan medvetet avstånd från detta - man försökte medvetet att vara oberoende av det omedvetna, att låta sig helt styras av förnuftet - men genom psykologins upptäckter av hur drömmar kompenserar det medvetna för att kunna uppnå psykisk balans kan man nu inta en ståndpunkt där man är medvetet beroende av drömtolkning, förståelse av sitt omedvetna för att kunna uppnå helhet och psykisk balans. När psyket lär sig att fokusera mer på nuet än att oroa sig för krigshotet, det förflutna eller framtiden, når de fram till oasen. Det här kan tolkas som att psyket lättare upptäcker allt det vackra i livet när det lär sig att fokusera mer på nuet. Att nå till oasen som sjuder av liv kan vara att nå fram till att börja se allt det vackra i nuet och låta det ge liv till kreativiteten, att börja uttrycka och skapa något i det perspektiv som skapandet ger. Här får man möjlighet till en plats som kan ge liv och trygghet mitt i den öken där ett krig pågår mellan det omedvetna och medvetna i psyket. Det är också här alkemisten betraktar dem för första gången, fast utan att de vet om det. Något som kan tolkas som att psyket för första gången börjar skapa sin egen verklighet, sin egen myt (sätt att se på sig själv och andra/världen) fastän det ännu är omedvetet om att det är vad det gör.

3.9 Sammanfattning s. 96-135

Alkemisten betraktar karavanen som anländer till oasen och ser hur de gläds åt dadelpalmerna. Han tänker att Gud kanske har skapat världen bara för att människorna skall kunna fröjdas åt dadelpalmerna. Han vet att han kommer att få en elev vilken han skall undervisa muntligt, då det som uppstår ur det rena livet svårligen kan förmedlas i ord eller målningar. Alla som kommer med karavanen måste lämna från sig sina vapen för att få skydd i oasen. Pojken och engelsmannen frågar efter alkemisten vid en brunn, och där möter pojken Fatima. När han ser in i hennes ögon upplever han kärleken utan att några ord är nödvändiga. Fatima berättar för engelsmannen var han kan hitta alkemisten. Hon beskriver alkemisten som en som känner den här världens hemligheter och som pratar med öknens djinner (andar och demoner). Engelsmannen går och frågar alkemisten om hur han kan lära sig att göra guld av bly, och alkemisten säger åt honom att helt enkelt gå och försöka. Engelsmannen inser att det enda som hindrat honom varit hans egen rädsla för att misslyckas och han bestämmer sig för att börja arbetet med att försöka göra guld ur bly.

Pojken samtalar med Fatima varje dag vid brunnen. En dag säger Fatima att hon har blivit en del av honom. Pojken lyssnar till hennes röst och tycker att den är vackrare än vindens prasslande i dadelpalmerna. Fatima säger att hon genom att lyssna till pojken har glömt bort sitt förflutna och hur traditionen och männen väntar sig att öknens kvinnor skall bete sig. Hon säger att hon hela sitt liv drömt om att öknen skulle ge henne den dyrbaraste gåvan i sitt liv och att hon nu fått den i honom. Men Fatima vill att han skall följa sin dröm för hon har tillit till att han skall komma tillbaka till henne om det är det som är meningen. Hon vill lära sig att se sin man i molnen, djuren och vattnet. Men pojken har svårt att lämna Fatima, och han har svårt att komma underfund med kärlek utan att vilja äga. Han går ut i öknen för att tänka och ser då två falkar, där den ena plötsligt anfaller den andra och han får en vision. Han ser en armé som med dragna svärd rider in i oasen. Han talar med kamelföraren om synen, och denne säger att Gud bara uppenbarar framtiden i sällsynta fall när den är skriven för att förändras. Fast han riskerar att bli utskrattad bestämmer han sig för att berätta om sin syn, då det kan rädda Fatima och oasens invånare. Han berättar för oasens ledare om sin syn så att de kan förbereda sig för attacken. Han riskerar sitt liv för om det inte blir någon attack tänker de använda vapnen för att döda honom. Alkemisten visar sig för honom med en stor sabel och ridande på en vit häst. Han ifrågasätter pojkens agerande, men pojken är lugnt beredd att stå för det han gjort oavsett resultatet. Alkemistens sabel snuddar vid pojkens panna och en bloddroppe sipprar fram. Men Alkemisten ville bara pröva pojkens mod. Han säger till pojken att det är nödvändigt att lära sig älska öknen

men aldrig lita på den till fullo, eftersom den utmanar människor och prövar varje steg, och den berövar dem livet som inte är tillräckligt uppmärksamma.

Krigarna som anfaller oasen dödas och pojken belönas. Pojken söker upp alkemisten som säger att hans hjärta vill leda honom till en skatt och att han måste hitta skatten för att allt han lärt sig på vägen skall ha en mening. Han får rådet att köpa sig en häst istället för en kamel då hästar är mer pålitliga eftersom man märker på dem när krafterna tar slut medan en kamel förefaller pigg enda tills den plötsligt störtar ihop död. Det första pojken måste göra är att hitta liv i öknen. Det gör han genom att släppa tyglarna på sin häst fri, och leta där hästen stannar eftersom liv söker liv. Alkemisten drar upp en orm där pojken stannat till. Pojken är rädd att alkemisten skall skadas av ormens gift, men alkemisten ritar med svärdet en cirkel runt ormen och den kan då inte flytta sig därifrån eller skada någon. Alkemisten berättar för pojken att han aldrig kommer att få insikt om att kärleken aldrig hindrar en människa från att följa sitt levnadsöde, om han inte vågar ge sig av från Fatima för att fortsätta söka sin dröm. Pojken bestämmer sig för att ha tillit till sin kärlek och säger adjö till Fatima, men lovar att komma tillbaka. Han beger sig ut i öknen med Alkemisten.

3.10 Tolkning s. 96-135

Alkemisten får syn på pojken för första gången när karavanen anländer till oasen, fast pojken inte är medveten om det. Det här kan tolkas som att psyket i skapandet omedvetet intar en transcendens, en kontakt med Självet genom att se på världen genom ett nytt perspektiv genom sin mana. När människor skapar och arbetar kreativt upplever man ofta att man hittar nya perspektiv och dessutom att man uppgår i något sorts flöde (flow) och att tiden upplevs annorlunda, som om man kommit i kontakt med något tidlöst. Med jungianska termer kan man säga att psyket når den transcendent punkt som skapandet utgår från fast det ännu inte är medveten om det. Dadelpalmerna bär frukt och växer upp mellan motsättningarna i öknen, alkemisten tänker att Gud kanske skapat världen bara för att människorna skulle kunna fröjdas åt dadelpalmerna. Man kan tolka det som att Självet funderar på om meningen med livet är just fröjden av att se hur kreativiteten bär frukt ur det som verkade dött, och hur något nytt växer upp just mellan motsatserna. Alkemisten tänker att det han skall förmedla till sin nya elev bara kan förmedlas muntligt eftersom det springer ur det rena livet och svårigen låter sig förmedlas i bilder och ord, något som kan tolkas som att det mana skall lära ut bara kan förmedlas genom att man upplever en direkt kontakt med det gudomliga, i direktkontakt med gudsbilden i sitt inre - med mana. Upplevelsen av den här personliga kontakten kan inte förmedlas i ord eller bild

även om vi kan ana oss till den genom att ta till oss andras konst och litteratur eller övriga kreativa uttryck. Genom orden verkar det här som människan kan skapa sin egen verklighet men också förmedlas en bakomliggande verklighet.

Alla som kommer till oasen får lämna sina vapen. De blir mer sårbara inför varandra men åtnjuter ändå ett skydd genom att ingen anfaller oasen då den anses vara neutral mark. Oasen är en plats där motsatserna kan mötas utan vapen och utan att någon försöker övervinna den andre, den utgör ett slags undantagstillstånd. Ett sådant undantagstillstånd kan människor hitta i kreativiteten när de skapar utifrån sin inre splittring, för att förena motsatserna i det medvetna och det omedvetna, men en sådan neutral punkt kan också utgöras av en terapeut, en partner eller en gudsbild. Pojken möter Fatima och upplever sig älska utan att ord behövs, hon är en spegling av hans själ. Man skulle kunna tolka det som att psyket här har utprojicerat sin anima på kvinnan Fatima, och animan befinner sig här antagligen på Maria-stadiet, vilket motsvarar Fatima, profetens dotter. Pojken samtalar med Fatima varje dag tills hon känner sig som en del av honom. I oasen tolkar jag det som att psyket börjar arbeta med att bearbeta och integrera tredje funktionen: förnimmelse och fjärde funktionen: känsla i och med mötet med Fatima. Han går här också igenom de kulturella mönster som präglat honom och gör medvetet de sidor av sig själv som han förträngt då de ansetts vara kvinnliga, och en dag säger att hon nu glömt vad traditionen väntar sig av en kvinna och att hon blivit en del av honom. Men Fatima vill att han skall följa sin dröm och hon vill lära sig att se honom i molnen, djuren och vattnet. Hon vill lära sig att se sin själ i världen och älska honom i världen. Det kan tolkas som att han skall lära sig att känna igen kärleken och själen också i naturen och i kropparna och elementen. Men pojken har svårt att ha tillit och förstår inte kärleken som inte vill äga.

Han går ut i öknen och ser falkarna som anfäller varandra och får visionen om krigarna som anfäller oasen. Med sitt liv som insats bestämmer han sig för att ha tillit till sin syn, för att rädda oasens invånare. Precis som när han reste över sundet till Afrika första gången bestämmer han sig nu för att lita till det okända, till tron på en mening i sina egna visioner/inre bilder även om det kan kosta honom allt. Falkarna som anfäller varandra kan tolkas som de två olika sidorna av psyket, det omedvetna och det medvetna, där det ena försöker att besegra eller kontrollera det andra. Visionen kan tolkas som att han i en dröm varnas för att det omedvetna kommer att invadera och försöka ta makten över psyket, och detta lyckas det avvärja endast genom att ha tillit till de inre bilder/drömmar/visioner som varnar för detta och erbjuder en möjlighet att kunna hålla psykets balans utan att översvämmas av det omedvetnas attack. Det är tack vare att

lita till den inre vägledningen och symboliken som det kan bearbeta och klara sig ur krisen, och psyket belönas med guld, med större andlig rikedom. Alkemisten som i sammanhanget prövar pojken mod och sätter sabeln mot hans panna, kan tolkas som ett öppnande av tredje ögat. Psyket har nu utvecklat en förmåga att kunna se in i sin själ och därför också i det kollektivt omedvetna. Det här är också första gången pojken möter sin Mana öga mot öga, och eftersom han gör det med modet att stå för det han gjort, och även riskera sitt liv för detta han tror på anses han vara mogen att inleda ett samtal med denne. Den här översvämningen av det omedvetna, övergreppet på det medvetna från det omedvetnas sida kan kanske också jämföras med det som inom alkemin beskrivs som coniunctio och det ger upphov till befruktningen med Självet inom människan. Genom den här tilliten till sin inre vägledning upplever sig psyket nu vara personligt vägledt av en gudomlighet i människoskepnad - alkemisten/manan. Det här inleder en vandring och för att integrera och avskilja sig med denne för att hämta fram sin egen gudomlighet/helhet. Man skulle kunna säga att han förhåller sig till sin mana ungefär som en kristen skall kunna förhålla sig till Jesus.

Han får rådet av alkemisten att byta ut sin kamel mot en häst eftersom den är mer pålitlig energimässigt, vilket är viktigt när man skall ge sig ut i öknen. Det som behövs inför ”själens mörka natt” är alltså tålamod och uthållighet. Han måste också hitta liv i öknen innan han visat att han kan ge sig av, eftersom pyramiderna omges av öken. Han hittar detta genom att ge sin häst fria tyglar - genom att se var hans instinkter reagerar med begär eller rädsla hittar han var libido/kraft finns i hans omedvetna då det därför tror sig kunna hotas eller behöva något där det visar sig/där hästen reagerar. När alkemisten drar upp en orm där han hittat liv, är han rädd att alkemisten skall bli biten och förgiftad. Men alkemisten ritar med svärdet en cirkel i sanden runt ormen och visar genom detta att han genom att inse att han har allt inom sitt själv, inom cirkeln som kan sägas symbolisera Självet, och inte projicera begäret kan lära sig att inte låta det skada honom. Psyket förstår av detta att han inte kan förlora kärleken till Fatima eftersom den alltid kommer att vara en del av honom och psyket förstår att det inte är kärlek som hindrar honom att fortsätta sin vandring utan rädsla. Att självet ringar in och avvärjar ormen/begäret med hjälp av svärdet kan tolkas som att det är genom att våga se det, dra upp det, och med viljans hjälp lära sig att inte projicera det, kan använda ormen/djuret i sig till att stärka den egna helheten istället för att söka helheten i något utanför sig själv. Egot eller instinkten i oss visar alltså vad vi tror vi vill ha i andra eller världen eftersom vi inte insett att vi redan har det i oss själva. På så vis måste Självet och egot lära sig att samarbeta för att nå helhet.

Psyket förstår också att de två falkarna som angrep varandra för att få kontrollen var som det omedvetna och det medvetna som kämpade om kontrollen eftersom de inte lärt sig samarbeta som likvärdiga helheter i sig själva. På samma vis var det med krigarna som anföll oasen, så gör också det omedvetna om det medvetna för hårt försöker kontrollera eller manipulera det, man måste alltså lära sig att inta en mer balanserande roll där båda sidor mer aktivt vägs in för att uppnå balans. Kanske förstår psyket att det måste hitta helhet i sig själv för att kunna älska fritt och han bestämmer sig för att fortsätta mot skatten/mot att hitta helhet och efter att ha tagit adjö av den kvinnan han utprojicerat anima på; Fatima, som är det i världen som betytt mest för honom. Men han fortsätter med löfte om att återvända när han hittat skatten.

3.11 Sammanfattning s. 135-181

”Tänk inte på det du har lämnat bakom dig! Säger alkemisten till pojken. Det är svårt för pojken att låta bli att dagdrömma i öknens så gott som oföränderliga landskap. Pojken är besviken på alkemisten som inte undervisar honom. Men alkemisten säger att det enda sättet han kan lära på nu är genom handling. Alkemisten berättar om en tid när man skrev den gudomliga konsten på ytan av en smaragd och han ritar tecknen som inte kan förstås enbart med förnuftet, i sanden. Han säger att de alkemister som misslyckats var de som bara ville hitta guldets utan att vilja möta sitt levnadsöde. Han säger att i ett alkemilaboratorium hade det varit rätta stället att försöka tyda smaragdtavlan, men i öknen skall man ge sig hän till öknen. Det gör man genom att lyssna till sitt hjärta. Den vise har enligt alkemisten förstått att världen bara är en avbild av paradiset och den är skapad för att vi genom allt som är synligt för våra ögon ska kunna förstå Guds andliga vägledning och visdom.

Pojken börjar lyssna till sitt hjärta som han finner vara både oroligt, känslösamt och fullt av drömmar. Alkemisten säger att det är bra eftersom det visar att hans hjärta lever. Hjärtat talar också om fruktan och skrämmer pojken för att fortsätta, så att pojken upplever det som trolöst. Men alkemisten säger åt honom att ändå fortsätta lyssna till det för att det alltid kommer att vara med honom, och att han genom att lära känna det kommer att vara beredd på dess reaktioner så att det inte kan överrumpla honom. Ingen kan undfly sitt hjärta, säger alkemisten. Till slut blir pojken förtrogen med hjärtats konst och knep och lär sig godta det som det är. Han förstår att hjärtat är oroligt för att lida. Men alkemisten berättar att oron för att lida är värre än själva lidandet och att sökandet i varje ögonblick är ett möte med Gud och evigheten. Hjärtat börjar då förtälja världssjälens hemligheter och säger att en lycklig människa är en människa som har Gud inom sig. Alkemisten berättar att när en person står inför förverkligande av en dröm sätter

världssjälens alltid den här personens erfarenhet och kunskap på prov, för att människor samtidigt som de uppnår drömmen skall kunna tillgodogöra sig de lärdomar de fått på väg mot den. Alkemisten berättar också att det är här många ger upp.

De möter några krigare som lämnar dem ifred när de berättar sanningen för dem och när alkemisten behärskar dem med blicken. Men så blir de plötsligt omringade av en stor grupp krigare vars ögon talar om död. Alkemisten köper tid genom att ge bort pojkens guld och lova att pojken skall göra om sig till vind framför deras ögon. Det enda som kan göra det omöjligt är rädslan för att misslyckas säger alkemisten. Pojken är rädd men samtalar med de olika elementen tills han får insikt i att kärlekens kraft är strävan efter att bli bättre än vi är. Om allt skall bli bättre eller sämre beror på om vi blir bättre eller sämre eftersom det är vi som ger näring åt världssjälens. Kärleken strömmar från hans hjärta som en bön utan ord eller önsknings, och han når världssjälens och ser att den är en del av Guds själ och att den var hans egen själ och att han kunde utföra underverk. Så förvandlades han till vind och vinner sitt liv och sin frihet.

Han och alkemisten fortsätter så till ett kloster där alkemisten gör guld åt pojken innan pojken ensam fortsätter mot pyramiderna. Han får också veta att han troligen kommer att bli bestulen en tredje gång eftersom han tidigare blivit bestulen på allt två gånger - av tjuven och av klanledaren - och att alkemistens erfarenhet säger att det oftast händer en tredje gång. När pojken kommer till pyramiderna stannar han där hans hjärta gråter eftersom han skall hitta skatten där hans hjärta är. Han gräver och gräver men hittar inget. Några flyktingar från kriget överfaller honom och när de hittar hans guld slår och sparkar de honom för att få mer och de tvingar honom att gräva vidare. Till slut erkänner pojken att han letar efter en skatt till följd av de upprepade drömmarna han haft. De slutar sparka på honom, men en av dem berättar för honom innan han lämnas att han också haft en dröm om en skatt under en sykomor i en förfallen kyrka i Spanien, men att han sannerligen inte är så dum att lämna allt för att följa en dröm. Pojken har hittat sin skatt.

Pojken reser till Spanien och hittar skatten. Vinden från Afrika bär nu med sig Fatimas kyss till hans läppar.

3.12 Tolkning s. 135-181

Hans själ är fortfarande utprojicerad på en kvinna när han beger sig ut i öknen/det omedvetna igen. Men alkemisten säger åt honom att börja tala med sitt hjärta. På så vis förlägger han nu sin anima till en punkt i sin egen kropp och de känslorna han upplever där. Anima som också är projiceringen av det motsatta av hans persona (som befann sig mellan tanke och intuition), bestod ju av just förnimmelse och känsla vilken projicerades på en kvinna, men nu lär han sig genom att förhålla sig till denna punkt inom sig själv att integrera anima. I möte med Mana börjar han också arbeta med sådant material som ligger i det kollektivt omedvetna. Här behandlas på djupet tidlösa frågor som gott/ont, liv/död. Att tala med sitt hjärta kan ses som att närma sig sin anima i bön och låta det vägleda en mot gudomligheten, här låter han sin anima i hjärtat bli en väglederska inåt. Hans själ förläggs här till människokroppens hjärta, och att lyssna till kroppen och hjärtat och de känslor som kommer från hjärtat blir att lyssna till själens vägledning. Kroppens förnimmelser och känslor leder honom till Gud. Genom att genomleva sitt lidande möter han Gud. Genom sin kropp (förnimmelse) och sin känsla leds han nu av sin anima som han nu istället integrerat/projicerat till hjärtat mot Gud. Kanske kan katoliker förhålla sig till Jungfru Maria på ett liknande sätt? I Afrika ses ju ofta fysisk sjukdom i samband med själsliga tillstånd, så kanske är detta att tolka kroppens förnimmelser och känslor och att närma sig dem genom att tala till eller lyssna till kroppen något som vi västerlänningar behöver bli mer medvetna om, sambandet mellan kropp och själ? Psyket lär sig att lyssna till sina känslor och acceptera dem som de är utan att identifiera sig med dem. På så vis blir de inte längre omedvetna och kan inte överrumpla psyket så som det tidigare gjort. Men Gudsbilden eller den högsta visionen av sig själv är fortfarande utprojicerad på manan som symboliseras av alkemisten. Psyket undrar varför mana inte undervisar honom men denne säger att det enda sättet han kan lära på nu är genom handling. Det är genom att med hjärta ge sig hän åt sin livssituation och för sin dröm och inse att vi alltid kan se Guds andliga vägledning och visdom i sitt liv och världen som man blir vis, säger mana. Hjärtat blir tystare efter en tid och säger att den är lycklig som har Gud inom sig, vilket kan tolkas som att den som upplever sig ha Gud inom sig upplever en frid, inte genom att det har slutat känna rädsla och begär men genom att det kan känna det utan att identifiera sig med det och bara låta det vara. Frid kommer kanske från att frihet från önskan att kontrollera andra eller egna tankar och känslor? Att lära sig att bara lyssna inåt till friden som finns längst in i hjärtat.

Den tro psyket nu går igenom innebär både ett lyssnande till hjärtat och ett personligt förhållande till Mana/Gud och därmed också till den verkligheten Mana representerar. Det är

det här förhållandet som skall lysa upp fruktan inom psyket. Så sätts psyket på prov. Dess liv hänger på att det kan klara att omvandla sig till en vind efter att ha gett ifrån sig allt guld det ägde. Guldets kan ses som den tro det har i teorin men som ännu inte satts på prov. När ångesten/tjuvarna försöker råna honom på hans tro måste han genom att visa tron i handling göra guldets/tron till insikt/upplevelse istället för bara teori. När pojken tidigare blev bestulen på allt han ägde av tjuven kunde det tolkas som att egot fick ge upp bilden av sig själv för jaget. Det måste lära sig utvidga jaget genom att utveckla sin identitet, individuella värderingar den egna viljan. Nu är det jaget som måste ges upp för självet genom att istället sluta värdera och acceptera alltings relativitet: när pojken förvandlar sig till vind går jaget upp i Självet. Att förvandla sig till vind kan tolkas som att frånga sina gränser och bli fri från bindningar. Att ge ifrån sig guldets kan ses som att möta sin ångest även om det betyder att psyket är rädd att förlora sin tro i mötet med ångesten, men genom att möta ångesten vinner det varje gång större frihet och tro. Nu är psyket uppgått i självet och fortsätter mot pyramiderna, mana är nu integrerad. Det börjar gräva efter skatten men blir överfallen och igen bestulen på den tro han bar med sig på utsidan/på guldets. Han gräver och gräver efter skatten medan han misshandlas nästan till döds av överfallsmännen. Men han hittar inget i sanden och bestämmer sig till slut för att berätta sanningen för sina överfallare som då skrattar åt hans dumhet att följa en dröm och en av dem berättar om sin egen dröm vilket leder till att pojken förstår att skatten finns under ytan där han började leta. Det här kan ses som Självet i relation till Gud. Det kan ses som att när man kommer så långt i sitt sökande hittar man bara tomhet, något som kan verka mycket frustrerande för ett västerländskt psyke som hoppas att det skall finnas en individuell kärna inom människan, medan man kanske som i buddhismen finner att det inte finns någon sådan kärna utan att där bara finns en tomhet från vilket allt har sitt ursprung och vilket betyder att allt är ett och att det är genom att sluta frukta tomheten som man hittar helheten. När psyket beslutar sig för att ge upp sitt sökande efter skatten/helheten och överger sig till sina tvivel/sin ångest/rädsla för döden för att få vara en del av livet så uppenbaras av tvivlet en sanning som ändå leder psyket till den helhet det sökt. Det är alltså endast genom att möta sitt begär, sin ångest och sitt lidande som psyket lär sig att förhålla sig fritt till det. Den sanningen hittar han slutligen dold i grunden på byggnaden för hans egen tro. I kyrkan. Jag tolkar det som att den här boken beskriver ett psyke som finner denna skatt i kristendomen eftersom huvudpersonen i boken hittar sin skatt begravnen i sin kyrka.

En del av bokens budskap kan tolkas som att om vi inser att döden hela tiden ger oss mer liv om vi vågar möta den, även om det kanske innebär döden för vårt gamla sätt att se på oss själva och

vara i världen behöver vi inte längre frukta den och det ger frihet och helhet. Men det är inte genom teori utan genom att i handling möta vår rädsla som vi erfar detta. Genom att göra kristendomen till en levande tro där religionens symboler blir levandegjorda inom individen och genom att personligt relatera till gudomen och låta Självet födas inom en, kan psyket sägas ha hittat en skatt i kristendomen. Genom att ha tillit till något utanför sig själv, något som man kanske aldrig kan förstå uppnår man Självt transcendens. Men för att känna den uppståndne Jesus, för att se sanningen Jesus ville förmedla hade psyket först varit tvungen att lära känna sitt eget sanna jag. Som kristen kan man säga att det skedde en ontologisk förändring i människonaturen till följd av Jesus födelse, liv, död och uppståndelse och att det här blir gjort verkligt i varje individ när man lever ut stadierna i vårt liv och försöker ta in hans upplevelse i vår. Uppståndelsen är också viktig för att den visar att människornas djupaste fruktan, den för döden, bygger på en illusion eftersom döden inte är livets slut men att ta del av Guds väsen. Enligt kristendomen är kärleken Guds natur och alla människor är kallade att ha del av Guds natur, bli gudomliga i kärlek för att lära att älska så som Gud älskar: Obetingat/fritt och universellt.

När han hittar skatten förnimmer han Fatima i vinden som blåser en kyss till hans läppar. Hans själ har blivit fri/i vinden och han upplever den också genom förnimmelsen i kroppen och naturen som anses vara den kvinnliga delen av Guds natur, nu ser psyket också detta som heligt och fullkomligt och gudomligt. Psykets anima har blivit Sophia-animan. Material och det andliga har nu blivit två sidor av samma mynt och inget står över det andra eller behärskar varandra utan de skapar och växer endast genom att i harmoni utbyta med varandra som en helhet där delarna är olika men ändå likvärdiga. Med känsla och tanke förhåller det sig likadant, liksom med döden och livet, gott och ont.

Del 4 sammanfattande analys

4.1 Analys

Bokens inledning, där pojken får en dröm och funderar på om han skall bege sig över sundet eller inte kan tolkas som den initiation som inleder individuationsprocessen. Här har jag tolkat det som en initiation där tankefunktionen blivit för ensidig. Sedan kommer några möten som kan tolkas som möte med skuggan. Pojkens möte med kristallhandlaren, engelsmannen och karavanledaren kan tolkas som mötet med olika skuggaspekter. Här har jag valt att tolka det som att hans skuggor representerar oupplysta sidor av tankefunktionen och sedan också av intuitionen. När han börjar närma sig att ha upplyst båda dessa aspekter (tanke och intuition) arbetar han inte bara med individuella bortträngningar utan också kollektiva bortträngningar. Det utbryter ett krig mellan klanerna vilket kan tolkas som en beskrivning av de konflikter som uppstår i psyket när omedvetet material blir upplyst och även när det medvetna och det omedvetna försöker få övertaget eller libidon. Att nå oasen är att nå en punkt där allt kan betraktas med en viss distans eller neutralitet, den transcendenta punkten. Något man kan uppnå både genom skapande, genom en terapeut eller vän eller genom en inre personlig gudsbild. Jag har tolkat det som att psyket i den här berättelsen upplever en sådan transcendental punkt genom att berätta sin egen historia/skapa sin egen myt. Här skapas/berättas historien inför psykets anima som är utprojicerad på en kvinna - Fatima. De inlärdas könsroller lyses upp och bearbetas så att hon till slut känner sig som en del av honom. Fast pojken vill ge upp sin skatt för att stanna med Fatima, vill hon att han skall ge sig av efter den först. När han inte förstår kärleken som inte vill äga, får han synen i öknen med falkarnas flykt och männen som ska anfälla oasen. Det har jag tolkat som att psyket här kan förbereda sig på sina instinkters och omedvetna övergrepp på det medvetna genom att förhålla sig till sina inre bilder och han kan därför behålla jämvikten. Alkemisten visar sig för honom och sätter en sabel mot hans panna något som jag tolkat symboliskt som öppnandet av tredje ögat. Fatima som är hans anima är den vägvisare som först hjälper psyket att integrera tredje funktionen och leder det mot fjärde funktionen: förnimmelsen och vidare mot känslan. När alkemisten visar sig för psyket relaterar det för första gången personligen till en gudsbild som det kan förhålla sig till som vän/älskande. Han måste bege sig ut i öknen/fortsätta lysa upp sitt omedvetna, mot skatten trots att det fortfarande är krig och olösta konflikter i psyket. Det som hjälper honom i detta är bönen och att lyssna till hjärtat och att låta sig vägledas av alkemisten som är symbolen för en personlig gudsbild - mana. Om han inte fortsatt i det här läget hade han aldrig nått kunskap om kärleken som inte äger. Psyket föreställer sig här Gud i människoskepnad, ungefär som man inom kristendomen föreställer sig Jesus och kan förhålla sig till honom som en inre personlig vän.

Han lär sig att lyssna till sitt hjärta, något som jag har tolkat som bönen och han lär sig att känna och acceptera sina känslor som de är utan att identifiera sig med dem och låta dem överrumpla honom även om han lyssnar till dem eftersom han förstår att det han instinktivt dras till eller är rädd för är sådant som kommit i hans väg för att han skall kunna ta det till sig och göra om det till villkorlös kärlek. Genom att tillämpa sin kunskap och genomleva det han tror på förvandlas hans teoretiska tro till en mer insiktsfull tro. Genom att handla och känna i tron materialiseras den i honom. De tre gångerna han blir bestulen, den första gången av tjuven, den andra av klanmedlemmarna och den tredje gången av flyktingarna kan ses som övergången från ego och inledningen på jagets växt, förlorandet av jaget och födandet av självet, och slutligen att ge upp också självet för något större för att uppnå självtranscendens. Tjuvarna har jag tolkat som hans eget tvivel eller ångest som får honom att växa närmare Gud varje gång han måste konfronteras med det. Pyramiden kan tolkas som en bild av ett upplyst psyke där de fyra sidorna är de fyra funktionerna och toppen självtranscendensen. Att hitta guldets är att hitta den villkorlösa kärleken. Jag har tolkat boken som ett psyke som förhåller sig till dessa arketyper med kristen symbolik eftersom pojken i slutet av boken hittade sin skatt i den kristna kyrkan. Man kan tolka boken som ett genomgående av hela individuationsprocessen.

4.2 Slutsats

På de två frågorna som ställdes i syftet, skulle jag svara att

- boken kan tolkas som en hel individuationsprocess, den inledande delen fram tills pojken tar sig över sundet representerar då initiationen, arbetet med kristallhandlaren och resan med engelsmannen och karavanen som arbetet med skuggan, oasen som den transcendent punkten, mötet med Fatima som möte med Anima och slutligen vandringen i öknen med alkemisten som arbetet med Mana.
- och att den kan spegla en människan genomgående av individuationsprocessen i dag, exempelvis för individer som upplever att de tagit avstånd från en steltrad kristendom i form av ordet från präster och bokstavstolkning av bibel och lagar, genom New Age (zigenerskan), islam (kristallhandlaren), buddhism (meditation/karavan inåt), och tillbaka genom Fatima/Jungfru Maria som ett öppet kärll öppnar sig för kreativiteten och slutligen att närma sig Gud som en personlig vän i Jesus och ta med den gamla Egyptens visdom om drömmar och alkemins symbolframställning av psykets utveckling, som Jung gjort ännu klarare i sina teorier, tillbaka för att kunna skapa en individuellt levandegjord kristendom.

4.3 Reflektioner

Mina egna reflektioner kring tolkningen är att det är mycket svårt att veta om Jungs teorier om dessa mönster som återkommer är vetenskapliga eller bara skapar så stort utrymme för fria tolkningar och är så anpassningsbara att de kan användas på nästan alla berättelser. Det finns nästan inte en text, film eller målning som inte kan passas in i dessa processer på något vis. Frågan är om det är ett så pass brett mönster att det mesta kan tolkas in, ungefär som människor kan känna igen sig till viss del i nästan vilket horoskop som helst. Sedan är det säkert också extremt svårt att tolka något utan att också projicera sitt eget material in i det man tolkar. Men jag finner Jungs teorier extremt intressanta och jag tror de erbjuder ett mönster för människor i dag att kunna möta sina inre bilder och ta dem på allvar utan att nödvändigtvis uppleva bilderna som absoluta "realiteter", så som inom "primitiv" religion eller schamanism. De erbjuder ett sätt att vända sig mot dem men fortfarande vara förankrad i "realiteten", eller den kritiska förståelsen.

Själv kunde jag under tolkningens gång inte låta bli att fundera kring Kierkegaards tankar om olika stadier där människan lever först som den estetiska människan, så som den etiska och slutligen som den religiösa människan. Enligt Kierkegaard är det ju också ångesten som får en människa att växa mot Gud. Varje gång pojken i berättelsen skall göra ett val verkar vinden påminna om hans avresa och mål, den kan vara en symbol både för ångesten den väcker och för frihetslängtan inom honom och det tycker jag passar in på Kierkegaards tankar om ångest som frihet om man låter det bli en drivande kraft. Det är också intressant att pojken först verkar leva för sig själv som den estetiska människan, sedan för andra som den Etiska människan (det är det att offra sig med risk för sitt liv som han lyckas varna mot anfallet och uppbåda kraft att kunna gå vidare), och slutligen på den sista ökenvandringen lär han sig att också leva inför Gud som den religiösa människan. Det skulle också vara intressant att jämföra Paulo Coelho's bok Alkemisten med Siddharta av Herman Hesse, då jag tror dessa har stora likheter men också olikheter som det skulle vara intressant att se närmare på.

Käll- och litteraturförteckning:

- Almqvist Kurt, Att läsa Jung 1997, Kurt Almqvist och bokförlaget Natur och Kultur, Stockholm.
- Coretta Scott King, Mitt liv med Martin Luther King, J. W Cappelens Forlag A/S, 1970.
- Jung C. G., 1999 Psykologi och Alkemi, Bokförlaget Natur och kultur, Stockholm.
- Jung C. G., 1996 Själen och döden, om individuationen, Bokförlaget Natur och Kultur, Stockholm.
- Jung C. G., 2003 Litteratur, myter och symboler, Bokförlaget Natur och kultur, Stockholm.
- Jung C. G., 1966, Människan och hennes symboler, Forum förlag, tryckt Senefelder printing co, LTD, Amsterdam, Holland.
- Jung C. G. 1993, Det omedvetna, Wahlström & Widstrand Stockholm, Tryckt, Nörrhåven Rotation i Danmark.
- Jung C. G. 1997, Jaget och det omedvetna, Wahlström & Widstrand Stockholm, tryckt AiT Trondheim AS, Norge.
- von Franz, Marie-Louise, 1987, Sagotolkning, Gedins förlag, Grafica i Malmö AB.
- von Franz, Marie-Louise, 1977, Sökandet efter Självet, individuationen i sagor, Gedins förlag, Beyronds AB, Malmö.
- von Franz Marie-Louise, 1988, Om synkronicitet och spådomskonst, CJP Centrum för Jungiansk Psykologi AB, AB Ystads Centraltryckeri.

Tidskrift

Leva!, nr 1, januari 2004.